

10 miljarder kronor för att värna välfärden i kommuner och landsting

Den ekonomiska krisen har präglat världen i snart ett år. Det som startade som en finansiell bubbla har övergått till fallande produktion och hastigt stigande arbetslöshet i en omfattning som saknar motstycke i modern tid. Som ett litet, öppet och handelsberoende land har Sverige drabbats hårt.

Genom en ansvarsfull krishantering finns utrymme för att ytterligare förstärka åtgärderna för att dämpa sysselsättningsfallet, motverka att arbetslösheten blir bestående och samtidigt värna välfärden.

Kommunsektorn står för en central del i den svenska välfärden. Vi är alla beroende av att sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg och skola fungerar och har en hög kvalitet. Därtill är den arbetsplats för mer än en miljon människor, vilket utgör cirka 25 procent av alla sysselsatta i Sverige. För att mildra effekterna av den ekonomiska krisen har regeringen tidigare tillfört kommunsektorn betydande resurser, i flera omgångar genom bl.a. sänkta arbetsgivaravgifter. Statsbidragen för 2010 utökades så sent som i 2009 års ekonomiska vårproposition som presenterades i april.

Alliansregeringen har nu enats om att föreslå att ytterligare resurser tillförs kommunsektorn.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2010 att statsbidragen till kommuner och landsting höjs tillfälligt med 10 miljarder kronor 2010. Utöver detta höjs dessutom statsbidragen till landstingen med en miljard kronor 2009 för att underlätta hanteringen av den pågående pandemin.

Tillsammans med andra satsningar innebär detta att Alliansregeringen 2010 har förstärkt kommunsektorn med 38 miljarder kronor, jämfört med 2006 års nivå. På så sätt värnar regeringen välfärdens kärna, sysselsättningen och förtroendet mellan medborgare och det offentliga.

Den ekonomiska krisen har även tydliggjort att kommunsektorns inkomster bättre behöver stabiliseras över konjunkturer. Det finns därtill ett behov av att skapa stabilare planeringsförutsättningar för kommuner

och landsting. Regeringen avser därför snarast utreda hur kommunsektorns inkomster kan få en ökad stabilitet över konjunkturen.

Regeringen ger kommunsektorn 10 miljarder kronor för att dämpa fallet i sysselsättningen och värna välfärden

- För att dämpa fallet i den kommunala sysselsättningen och mildra effekterna av den ekonomiska krisen, föreslår regeringen i budgetproposition för 2010 ett tillfälligt ökat stöd på 10 miljarder kronor för 2010.
- Fördelningen av det tillfälliga stödet sker med 7 miljarder till kommunerna och 3 miljarder till landstingen.
- Liksom det tidigare konjunkturstödet utgår detta bidrag i proportion till antal invånare i respektive kommun och landsting. Medlen är avsedda att användas under 2010.
- Konjunkturedgången sammanfaller med den pågående pandemin. Detta sätter landstingens ekonomi under ytterligare tryck. Mot bakgrund av detta och för att minska effekterna på den ordinarie hälso- och sjukvården av pandemin avsätter regeringen, som tidigare annonserats, utöver de 10 miljarder kronorna ovan ytterligare 1 miljard kronor till landstingen 2009.

Behov av att utjämna kommunernas ekonomi över konjunkturerna

Den ekonomiska krisen har tydliggjort att det finns ett behov av att skapa stabilare ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting över konjunkturer. I den ekonomiska vårpropositionen aviserade regeringen att en översyn ska göras. Frågan om hur kommunsektorns inkomster kan få en ökad stabilitet över konjunkturen kommer mot denna bakgrund att utredas snarast.

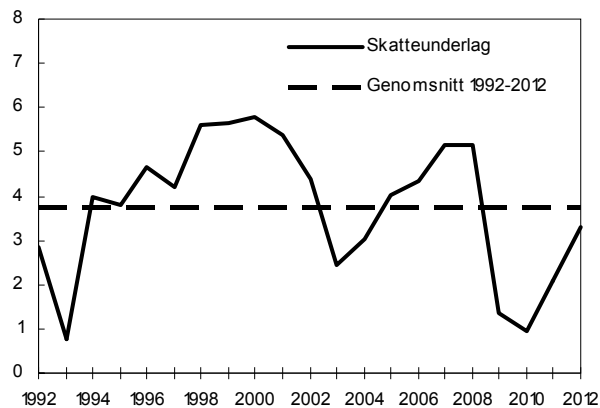
En möjlighet som i sammanhanget bör belysas är införandet av en sk kommunstabiliseringsfond som en väg att utjämna inkomsterna över tid och motverka stora ekonomiska svängningar i kommunsektorn.

Hur påverkas kommunerna av krisen?

- Lågkonjunkturen innebär att kommunsektorns skatteintäkter faller kraftigt. För att uppfylla kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning samt bibehålla ambitionsnivån i den kommunala

verksamheten riskerar kommuner och landsting framöver bli tvungna att genomföra skattehöjningar eller nedskärningar, däribland uppsägning av personal.

Diagram 1. Underliggande skatteunderlag i kommunsektorn, dvs. exklusive regeländringar 1992-2012. Utfall 1992-2008 samt prognos 2009-2012

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

- Kommunerna har det yttersta ansvaret för sin ekonomi och har ett ansvar att göra väl avvägda prioriteringar. Det gäller att tillhandahålla viktiga välfärdstjänster samtidigt som både intäkts- och utgiftssidan ses över. Det är önskvärt att så långt möjligt undvika att höja skatten då det slår främst mot människor med små marginaler.
- Uppsägningar i kommuner och landsting i rådande konjunkturläge riskerar att bidra till att ytterligare fördjupa lågkonjunkturen och ökar risken för att arbetslösheten varaktigt hamnar på en hög nivå. Nedskärningar i den kommunala verksamheten innebär dessutom att kvaliteten och tillgängligheten till de grundläggande välfärdstjänster som kommunsektorn tillhandahåller försämras.
- Resultatet före extraordinära poster uppgick 2008 till 8 miljarder kronor för kommunsektorn som helhet. De tre närmast föregående åren har kommunsektorn årligen uppvisat ett resultat på 13-15 miljarder kronor. Kommunernas och landstingens finansiella ställning och deras utgångsläge har därmed stärkts under de senaste åren.

Inkomstutvecklingen i kommunsektorn försvagas under 2009-2011 genom att skatteunderlaget utvecklas sämre än tidigare. År 2009 beräknas sektorn som helhet redovisa ett underskott. Skatteunderlaget bedöms försvagas ytterligare 2010.

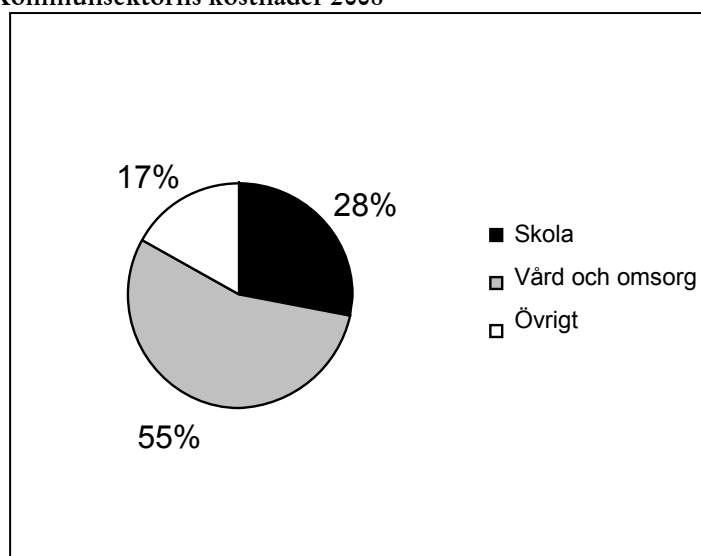
Varför stöd till kommunsektorn?

- Att öka statsbidragen till kommunsektorn är en direkt jobbskapande åtgärd med hög kostnadseffektivitet. Åtgärden ökar förutsättningarna

för kommunerna att undvika att säga upp anställda till följd av vikande skatteintäkter. De negativa effekterna av lågkonjunkturen dämpas därmed.

- Kommunsektorn ansvarar för centrala delar av välfärden. Huvudsakligen går kommunsektorns resurser till verksamheter som skola, vård och omsorg. Att en finansiell kris får till följd att sektorn drastiskt behöver skära i denna verksamhet vore orimligt. Under förutsättning att det långsiktiga skatteunderlaget bedöms vara tillräckligt är tillfälliga tillskott ett bra sätt att värna verksamheternas kvalitet och tillgänglighet.

Tabell 2. Kommunsektorns kostnader 2008

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges kommuner och landsting.

- Den kommunala sektorn utgör en betydande del av ekonomin. Kommunsektorns utgifter uppgick 2008 till cirka 23 procent av BNP. Av de kommunala utgifterna utgör konsumtionsutgifter närmare 85 procent, varav den största delen består av utgifter för personal.
- Kommunsektorn står för cirka 25 procent av sysselsättningen i Sverige, en dämpning av fallet i den kommunala sysselsättningen har således stor betydelse för sysselsättningen i ekonomin som helhet. Höjda statsbidrag till kommunsektorn bidrar därmed till att undvika neddragningar av de grundläggande välfärdstjänsterna som kommunsektorn tillhandahåller.

38 miljarder kronor mer till kommunerna under mandatperioden

Alliansregeringens politik har hittills medfört betydande resursförstärkningar för kommunsektorn. Arbetsgivaravgifterna har sänkts, dels generellt och dels extra för unga. Dessutom tillfaller värdeökningen av den kommunala fastighetsavgiften kommunerna.

Tabell 3 Resursförstärkningar till kommuner och landsting hittills under mandatperioden. Årlig förändring om ej annat anges

<i>Miljarder kronor</i>	2007	2008	2009	2010
Sänkt arbetsgivaravgift			2,9	
Nedsättning av arbetsgivaravgift unga	0,8	0,8	1,5	
Fastighetsavgift			1,7	0,2
Generella bidrag	1,3	4,8	0,4	0,2
Riktade bidrag*	1,1	1,3	1,6	2,5
Tillfälligt tillskott VÅP 09				7
Pandemihantering			1	-1
Tillfälligt tillskott BP 10				10
Resursförstärkning jämfört med 2006	3	10	19	38

* Inkl. kompensation för verksamheter som direkt påverkar kommunernas kostnader, exempelvis tandvårdsförmåner

Detta innebär – tillsammans med det tillfälliga konjunkturstödet på 10 miljarder kronor – en förstärkning 2010 jämfört med 2006 på 38 miljarder kronor.